

Handhavingsrapport 2017

Vlaanderen
is natuur

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

HANDHAVINGSRAPPORT 2017

Inhoud

HANDHAVINGSRAPPORT 2017	0
AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS.....	0
VOORWOORD	2
1. DE ORGANISATIE VAN DE HANDHAVING BINNEN HET AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS	3
1.1. ORGANISATIESTRUCTUUR	3
1.2. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN.....	3
1.3. PERSONEEL: AANTAL VTE INZETBAAR VOOR HANDHAVING.....	5
1.4. VORMING.....	6
1.5. HANDHAVINGSPLAN	6
2. ACTIVITEITEN IN 2017	7
2.1. MELDINGEN	7
2.2. GECONTROLEERDE JAGERS EN VISSERS.....	8
2.3. GECONTROLEERDE VERGUNNINGEN.....	9
2.4. AANMANINGEN	9
2.5. PROCESSEN-VERBAAL.....	10
2.6. VERSLAGEN VAN VASTSTELLING.....	13
2.7. BESTUURLIJKE MAATREGELLEN	13
2.8. VEILIGHEIDSMATREGELEN.....	14
2.9. EVOLUTIE AANTAL AANMANINGEN, PROCESSEN-VERBAAL EN BESTUURLIJKE MAATREGELLEN	14
2.10. VERBODEN OF NIET-VERGUNDE INGREPEN IN DE NATUUR.....	15
2.11. HANDHAVING IN NATURA 2000 GEBIEDEN (SBZ), RUIMTELIJK KWETSBAAR GEBIED (RKG) EN VLAAMS ECOLOGISCH NETWERK (VEN)	16
2.12. OVERTREDING VAN DE RANDVOORWAARDEN IN HET GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID.....	17
2.13. TOEPASSING VAN HET PROTOCOL ANB-IRWO.....	18
2.14. DODE ROOFVOGELS: ANALYSERESULTATEN	18
2.15. INBESLAGNEMINGEN	19
2.16. DELICTEN IN DE RECREATIEVE SFEER.....	19
2.17. SAMENWERKING EN OVERLEG.....	20
3. SANCTIONERING	21
3.1. STRAFRECHTELIJKE SANCTIONERING	21
3.2. BESTUURLIJKE SANCTIONERING	21
4. KNELPUNTEN	23
BIJLAGE 1: ADRESSEN.....	26
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN KNELPUNTEN IN DE MILIEUBEHEERWETGEVING (NIET LIMITATIEF).....	27
BIJLAGE 3: METEN VAN EFFECTEN VAN INSPECTIEACTIVITEITEN – GEBRUIK VAN EFFECTINDICATOREN	29
BIJLAGE 4: GEBRUIKTE AFKORTINGEN	31

Voorwoord

Geachte lezer,

Het is mij een genoegen u hierbij het handhavingsrapport 2017 aan te bieden. Ik durf te hopen dat u hiermee een goed beeld verkrijgt van de handhavingsactiviteiten van het ANB in het afgelopen jaar.

2017 was voor de Natuurinspectie van het ANB op organisatorisch vlak een uitdagend jaar. In het kader van de beslissingen van de Vlaamse regering inzake personeelsbeleid en in het kader van een verdere optimalisatie werd van een indeling in vijf provinciale inspectiecellen overgestapt naar een structuur met drie inspectieregio's:

- de inspectieregio Midden-Vlaanderen omvat de provincie Antwerpen en het gerechtelijk arrondissement Halle-Vilvoorde;
- de inspectieregio Oost omvat de provincie Limburg en het gerechtelijk arrondissement Leuven;
- de inspectieregio West omvat de provincies West- en Oost-Vlaanderen.

In 2017 heeft de Vlaamse regering beslist om het toezicht op de naleving van de regels betreffende de zgn. Nagoya-verordening¹ toe te wijzen aan de Natuurinspectie van het ANB.

Jos Rutten
Adjunct-administrateur-generaal

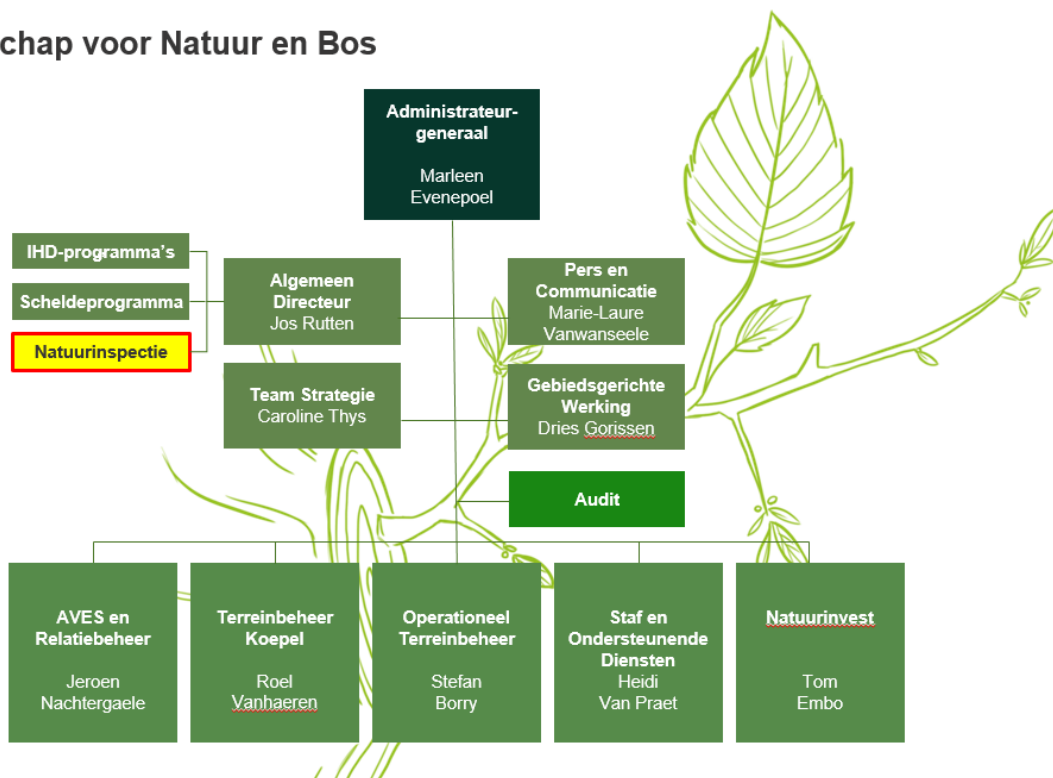
¹ verordening (EU) nr. 511/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende voor gebruikers bestemde nalevingsmaatregelen uit het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit hun gebruik in de Unie

1. De organisatie van de handhaving binnen het Agentschap voor Natuur en Bos

1.1. Organisatiestructuur

De plaats van de Natuurinspectie binnen het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) kan als volgt worden weergegeven:

Agentschap voor Natuur en Bos

1.2. Taken en bevoegdheden

1.2.1. De kernopdrachten van het ANB staan vermeld in artikel 3 van het oprichtingsbesluit van het ANB (Besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2005, zoals gewijzigd door het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010).

Met betrekking tot de handhaving is daarin bepaald dat het ANB tot taak heeft "de handhaving te verzekeren van de regelgeving, vermeld in artikel 25 van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid"; met het besluit van 12 december 2008 wordt het milieuhandavingsbesluit (MHB) bedoeld.

In uitvoering van het MHB is het ANB inhoudelijk bevoegd voor o.a. de handhaving van de volgende wetgeving:

- 1° het boswetboek van 19 december 1854;
- 2° de jachtwet van 28 februari 1882;
- 3° de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij;
- 4° de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud;
- 5° het Bosdecreet van 13 juni 1990;
- 6° het Jachtdecreet van 24 juli 1991;

7° het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu;

en alle bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Het geheel van de bovengenoemde regelgeving valt onder de noemer van het **milieubeheerrecht**, op grond van de definitie opgenomen in het MHB.

Naast de bevoegdheid rond het milieubeheerrecht is er de volgende wetgeving waarvoor het ANB niet inhoudelijk bevoegd is, maar waar het wel een (al dan niet beperkte) handhavingsbevoegdheid heeft:

1° het veldwetboek;

2° de CITES-wet van 28 juli 1981 (wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten);

3° het materialendecreet van 23 december 2011;

4° het pesticidendecreet van 8 februari 2013;

5° het mestdecreet (controle van de afstandsregels voor mest langs waterlopen binnen RKG en SBZ's);

6° De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) voor wat betreft ontbossingen.

Tot slot is het ANB ook bevoegd voor de handhaving van diverse Europese verordeningen, o.a. de verordening nr. 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten.¹

De handhaving van voormelde regelgeving gebeurt volgens de regels en procedures van het milieuhandhavingsdecreet (MHD).

1.2.2. De natuurinspecteur heeft de hoedanigheid van toezichthouder én van gewestelijk opsporingsambtenaar (officier van gerechtelijke politie, OGP). Als dusdanig is hij/zij bevoegd voor het uitoefenen van het toezicht op de naleving van de hierboven vermelde regelgeving; als officier van gerechtelijke politie kan hij/zij opsporingsdaden stellen bij vermoeden van een strafbare schending van de bovenvermelde regelgeving.

1.2.3. De boswachters hebben enkel de hoedanigheid van toezichthouder; zij oefenen het toezicht uit op de naleving van bovenvermelde regelgeving binnen de domeinen beheerd door het ANB. Dit geldt ook voor alle regiobeheerders.

1.2.4. De celhoofden Natuurinspectie hebben de hoedanigheid van toezichthouder en van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de Procureur des Konings.

Zij zijn ook aangewezen als gemachtigd ambtenaar bevoegd voor o.m. het indienen van herstellvorderingen voor de rechtbank; die bevoegdheden worden maar beperkt toegepast omdat de voorkeur wordt gegeven aan de bestuurlijke maatregel als instrument om herstel te vorderen, al dan niet met toepassing van een bestuurlijke dwangsom.

¹ Het ANB zal ook bevoegd worden voor de handhaving van de zgn. Nagoya-verordening (E.U.-verordening nr. 511/2014 van 16 april 2014 betreffende voor gebruikers bestemde nalevingsmaatregelen uit het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit hun gebruik in de Unie), de uitvoeringsverordening nr. 2015/1866 van 13 oktober 2015 en van de Vlaamse regels die zullen worden genomen in uitvoering van deze verordeningen.

1.3. Personeel: Aantal VTE inzetbaar voor handhaving

Aantal voltijdse equivalenten (VTE) binnen de Natuurinspectie (situatie op 31 december 2017)¹:

Inspectieregio	Celverantwoordelijke of andere niveau A	Natuurinspecteurs (in VTE)	Administratieve ondersteuning	Totaal in VTE
Midden-Vlaanderen	1	9	1	11,0
Oost	1	8,8	1	10,8
West	1	8,7	1,6	11,3
Centrale Diensten	1,8	0	0	1,8
Totaal	4,8	26,5	3,6	34,9

Daarnaast oefenen 85 boswachters en 15 regiobeheerders toezicht uit in de domeinen beheerd door het ANB.

De belangrijkste taak van de boswachter of regiobeheerder is het beheer van de bos- en natuurgebieden in zijn gebied. Omdat hij in het kader van zijn beheertaak regelmatig aanwezig is op het terrein, kan hij ook het toezicht op een efficiënte manier uitoefenen.²

In totaal beschikt het ANB over 136 toezichthouders met handhavingsbevoegdheden (t.o.v. 142 in 2016).

Dit aantal omvat niet de aangestelde beleidsmedewerkers van het ANB, die enkel over een recht op toegang beschikken met het oog op de controle van o.a. vergunnings- en subsidievoorwaarden; zij zijn niet bevoegd om milieu-inbreuken of milieumisdrijven vast te stellen.

In 2017 heeft de Vlaamse regering beslist om het toezicht op de naleving van de regels betreffende de zgn. Nagoya-verordening^[1] toe te wijzen aan de Natuurinspectie van het ANB.

Gelet op het zeer specifiek karakter van deze regelgeving waarvoor bijzondere expertise vereist is, zal het personeelsbestand van de Natuurinspectie voor deze nieuwe taak adequaat versterkt moeten worden met (minstens) 2 VTE.

In deze heeft de Vlaamse regering op 12 oktober 2018 deze noodzaak erkend en heeft zij het volgende beslist:

" Rekening houdende met volgende adviezen zullen 2 VTE extra worden aangeworven bij het Agentschap voor Natuur en Bos, geneutraliseerd en gecompenseerd binnen het beleidsdomein Omgeving:

- o het advies van de bevoegde Inspecteur van Financiën (IF/SG/2018/03/01-99-100), waarin erkend wordt dat de verplichte handhavingstaken in het kader van het Protocol van Nagoya bijkomende wervingen kunnen motiveren en ingestemd werd met de werving van 2 extra VTE;*

¹ Deze theoretische inzetbaarheid wordt evenwel gehypothekeerd door enkele langdurige afwezigheden (ziekte, loopbaanonderbreking, ...). Door de specifieke bevoegdheden van natuurinspecteurs zijn deze collega's niet tijdelijk vervangbaar, zoals wel gemakkelijker het geval is bij andere entiteiten.

² In het kader van het project 'Toezicht en regeling weekenddiensten' van de ANB-entiteit Operationeel Terreinbeheer kan de handhavingsinzet van de boswachters geraamd worden op 10 VTE.

[¹] verordening (EU) nr. 511/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende voor gebruikers bestemde nalevingsmaatregelen uit het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen voortvloeiende uit hun gebruik in de Unie

- *het advies van de minister bevoegd voor Begroting (DepFB/BOBFO/DD/7513) waarin een akkoord werd gegeven aan 2 VTE extra mits de extra loon- en werkingskosten budgettair gecompenseerd worden vanuit het beleidsdomein;*
- *het advies van de minister bevoegd voor Bestuurszaken (TS-2018-32 kh-9542) waarin akkoord wordt gegeven voor een personeelsuitbreiding van 2 VTE op voorwaarde dat het gevraagde personeel zowel in koppen als budgettair gecompenseerd wordt binnen het beleidsdomein Omgeving.”*

1.4. Vorming

Elk jaar volgen de personeelsleden met OGP-bevoegdheid en de boswachters een recurrente opleiding geweldbeheersing bij de provinciale politiescholen: het gaat hierbij om het onderhouden van eerder verworven vaardigheden over hoe op een veilige en verantwoorde manier om te gaan met de wapens die zij mogen dragen (pistool en/of wapenstok en pepperspray).

In elke provincie zetelt een vertegenwoordiger van de Natuurinspectie in de opleidingscommissie die de gouverneur adviseert over de opleidingen voor kandidaat bijzondere veldwachters. Die persoon zetelt eveneens in de examencommissie die de bekwaamheidsproeven voor kandidaat bijzondere veldwachters organiseert. In de opleidingen voor deze doelgroep geeft een natuurinspecteur les over het milieubeheerrecht.

1.5. Handhavingsplan

Begin 2017 heeft de Directieraad van het ANB het handhavingsplan 2017-2019 goedgekeurd voor verdere aftoetsing met het kabinet. Het kabinet heeft geen bezwaren geuit tegen het handhavingsplan, en er werd dan ook gestart met de uitvoering ervan. Een vermeldenswaardige actie uit dit plan die in 2017 al werd uitgevoerd is de publicatie van de kaart van de HPG op de website van het departement Landbouw & Visserij. Deze actie kadert in de sensibilisering van de doelgroep landbouwers om hen te wijzen op het beschermd karakter van HPG beschermd door de natuurregelgeving.

In de loop van 2018 zal het handhavingsplan moeten worden geactualiseerd om rekening te houden met bepaalde evoluties:

- 1) de handhaving van de Nagoya-regelgeving als nieuwe taak voor de Natuurinspectie;
- 2) de engagementsverklaring "Nee tegen vergiftigd lokaas" van eind 2017 in het kader van de problematiek van vergiftigde honden, afgesloten tussen de ministers van Leefmilieu en Dierenwelzijn en diverse stakeholders (o.a. HVV en Vogelbescherming Vlaanderen) en waarin de Natuurinspectie een centrale rol krijgt toebedeeld in de verwerking van meldingen, dient een neerslag te krijgen in het handhavingsplan.
- 3) de vertraging in de verdere uitrol van het concept programmatisch handhaven (o.a. als gevolg van de Nagoya-taak en personeelsbesparingen) verplicht het ANB ertoe om de timing van diverse acties uit het handhavingsplan aan te passen.

2. Activiteiten in 2017

2.1. Meldingen

Onder een **melding** wordt zowel een klacht als een aangifte verstaan.

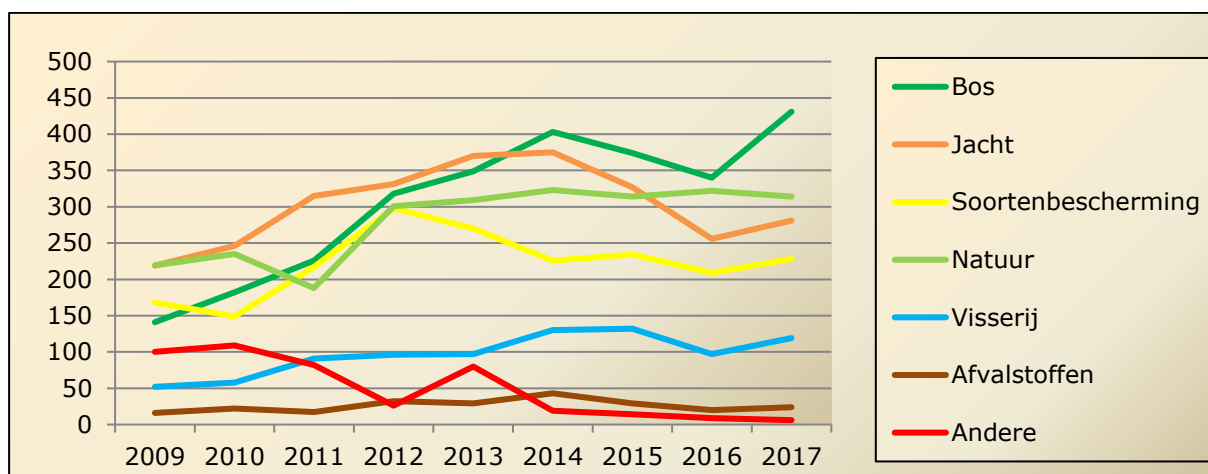
Een **klacht** is een melding van een mogelijk delict door een benadeelde partij.

Een **aangifte** is een melding van een mogelijk delict door een niet-benadeelde partij.

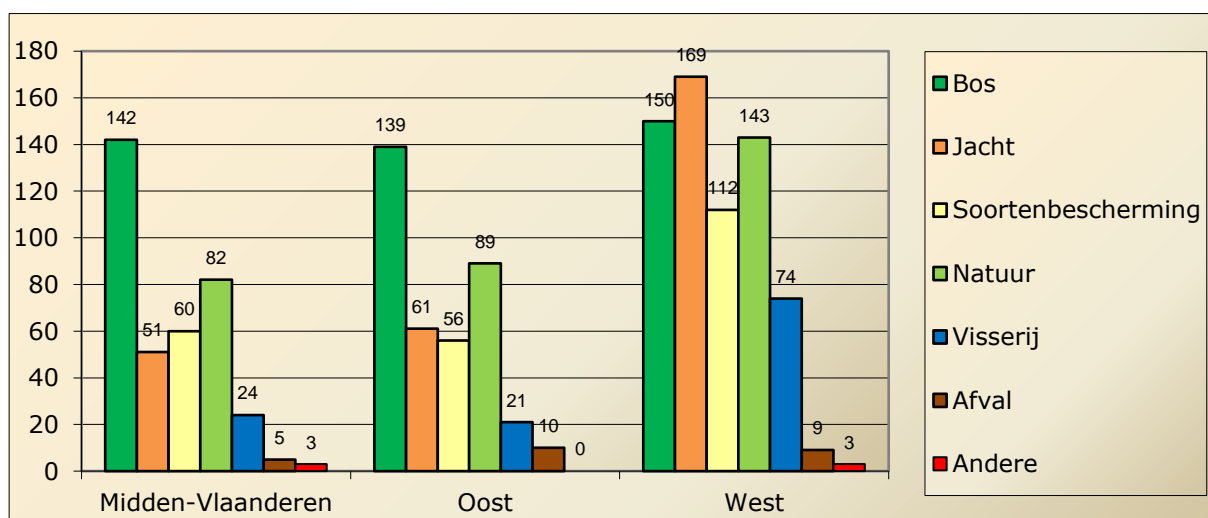
Meldingen kunnen zowel telefonisch als via e-mail worden doorgegeven aan de Natuurinspectie. Er is een permanentie van 6 tot 22 uur, ook tijdens het weekend. De telefoonnummers en de e-mailadressen staan vermeld in bijlage 1.

In 2017 heeft het ANB 1403 meldingen ontvangen, een stijging met 10,7% t.o.v. 2016.

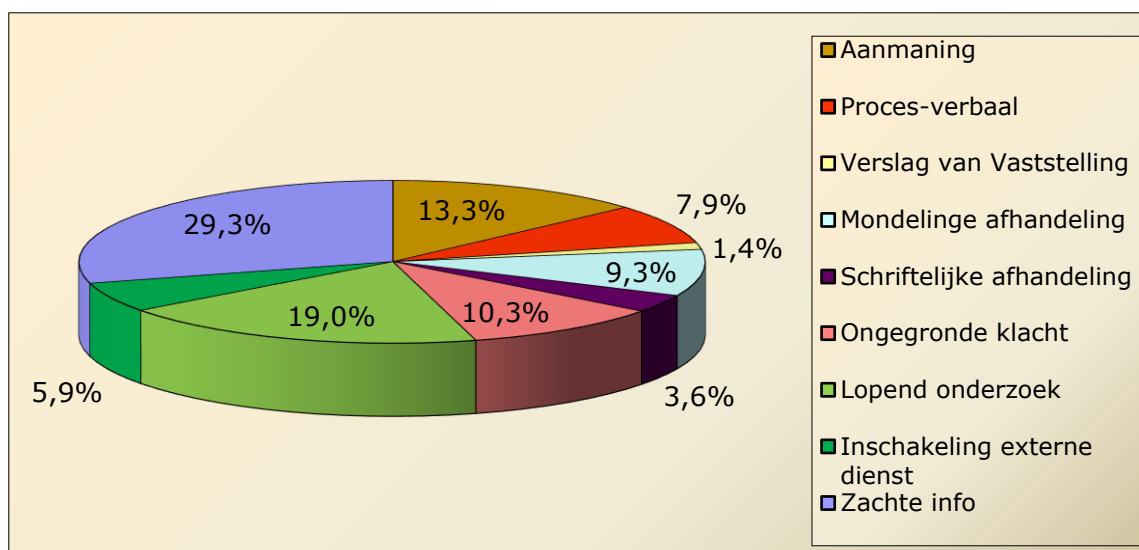
2.1.1. Evolutie van het aantal meldingen volgens wetgeving 2009-2017:

2.1.2. Aantal geregistreerde meldingen in 2017 per inspectieregio en per wetgeving:

2.1.3. Resultaat ontvangen meldingen in 2017:

Onder zachte info wordt informatie verstaan op basis waarvan niet onmiddellijk kan worden opgetreden, maar die toch nuttig kan zijn voor de toekomst.

2.2. Gecontroleerde jagers en vissers

2.2.1. Aantal in 2017 gecontroleerde jachtverloven (JV) en visverloven (VV):

Gecontr. JV	Uitgereikte JV	% controle	Gecontr. VV	Uitgereikte VV ¹	% controle
550	12.552	4,4%	2.383	56.484	4,2%

In totaal werden in 2017 dus 2.383 vissers gecontroleerd, dit is 4,2 % van het aantal visverloven.

2.2.2. Aantal in 2017 gecontroleerde visverloven versus aantal opgestelde aanvankelijke² processen-verbaal en aanmaningen:

	Gecontr. VV	Aanv. PV Visserij	Aanmaningen Visserij	% PV + Aanmaningen
Midden-Vlaanderen	626	27	35	9,9%
Oost	848	30	30	7,1%
West	909	157	24	19,9%
Totaal	2.383	214	89	12,7%

Globaal gesproken kan dus gesteld worden dat 12,7 % van de controles op visverloven hebben geleid tot het opstellen van een aanmaning of een PV. Of anders uitgedrukt: de nalevingsgraad bedroeg 87,3% (t.o.v. 89% in 2016).

¹ Op basis van woonplaats in het Vlaamse Gewest

² Een dossier over eenzelfde inbreuk kan meerdere processen-verbaal (PV's) bevatten; het eerste PV is dan het aanvankelijke; de latere PV's zijn navolgende PV's (bv. het verhoor van de overtreder)

2.3. Gecontroleerde vergunningen

Het ANB reikt elk jaar een groot aantal vergunningen uit.

De controle op de naleving van de vergunningsvoorwaarden is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de beleidsuitvoerende entiteiten binnen het ANB. Wanneer zij bij controle vaststellen dat er een probleem rijst op het vlak van de naleving van de vergunningsvoorwaarden, kan de Natuurinspectie worden ingeschakeld.

Hierbij kan het onder meer gaan om kapmachtigingen, meldingen betreffende bijzondere jacht, bestrijding, afwijkingen op het bembesluit enz.

In 2017 heeft de Natuurinspectie op vraag van de beleidscollega's 82 kapmachtigingen gecontroleerd, wat leidde tot het opstellen van 22 processen-verbaal en 31 aanmaningen.

2.4. Aanmaningen

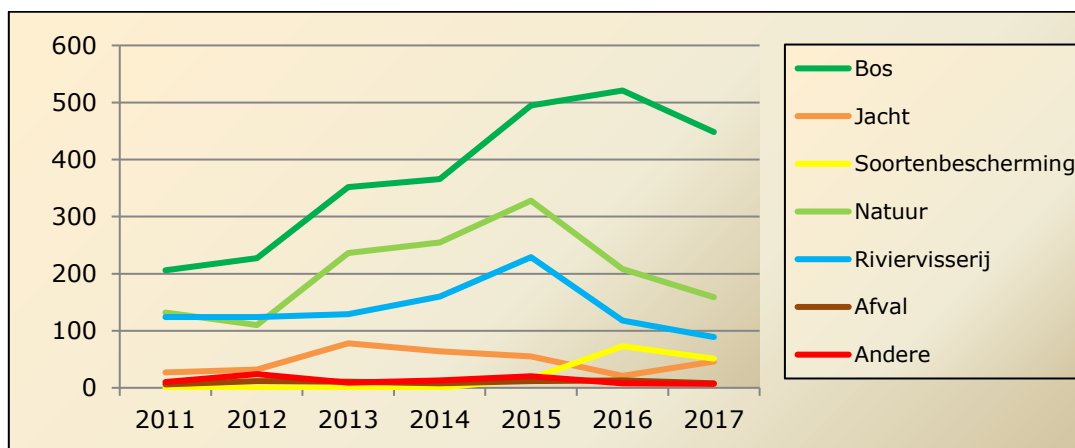
In totaal heeft het ANB in 2017 808 schriftelijke aanmaningen gegeven.

Het gaat onder meer om delicten in de recreatieve sfeer met geringe milieu-impact zoals bv. loslopende honden in bos- en natuurgebieden, of wandelen op plaatsen waar dat verboden is, maar ook om delicten met beperkte natuurschade waar een actie van de overtreder wordt gevraagd(bv. opruimen van afval).

2.4.1. Aantal in 2017 opgestelde aanmaningen volgens aard van het delict:

Overtreden regelgeving	Midden-Vlaanderen	Oost	West	Totaal
Bossen	138	105	205	448
Jacht	7	14	25	46
Soortenbescherming	5	4	42	51
Natuur	33	45	81	159
Riviervisserij	35	30	24	89
Afval	2	5	1	8
Andere	0	4	3	7
Totaal	220	207	381	808

2.4.2. Evolutie van het aantal aanmaningen volgens wetgeving 2011-2017:

2.4.3. Aantal aanmaningen opgesteld naar functie:

Natuurinspectie	586
Boswachters	222
Totaal	808

2.4.4. De verhouding aanmaningen/aanvankelijke PV's in 2017 bedraagt 1,58 (2016: 1,5; 2015: 1,7; 2014: 1,3; 2013: 1,5; 2012: 0,93; 2011: 0,71).

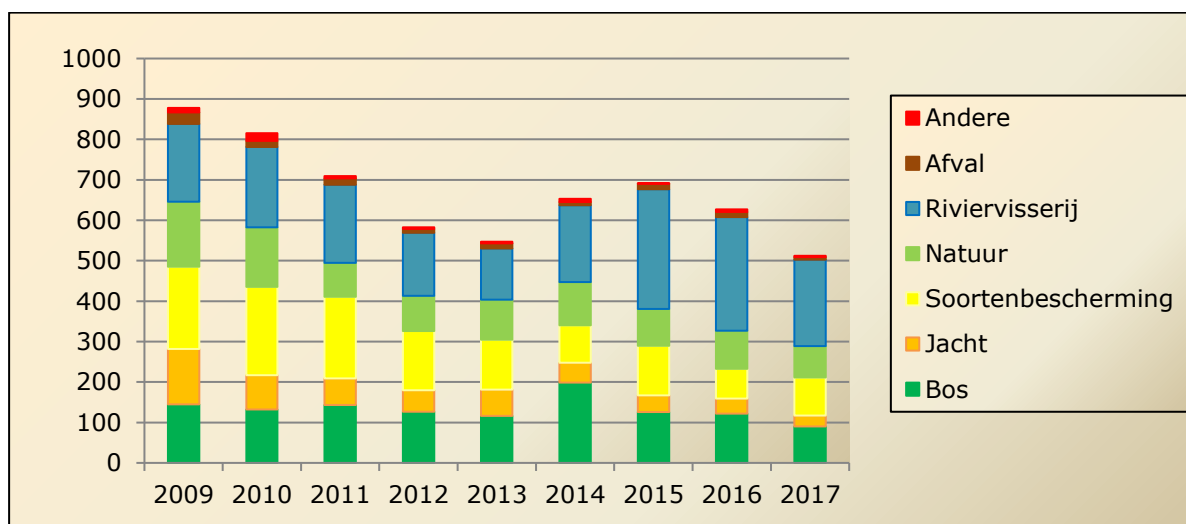
2.5. Processen-verbaal

2.5.1. Aantal in 2017 opgestelde aanvankelijke processen-verbaal volgens wetgeving:

Overtreden regelgeving	Midden-Vlaanderen	Oost	West	Totaal
Bossen	26	30	34	90
Jacht	8	3	16	27
Soortenbescherming	20	17	57	94
Natuur	29	20	29	78
Riviervisserij	27	30	157	214
Afval	3	2	1	6
Andere	0	2	1	3
Totaal	113	104	295	512

Ten opzichte van 2016, toen er 627 aanvankelijke PV's werden opgesteld, is het aantal aanvankelijke PV's in 2017 met 19 % gedaald (vooral te verklaren doordat in 2016 veel visserij-PV's werden opgesteld n.a.v. specifieke controles langsheen de Schelde-armen in Oost-Vlaanderen; die acties werden niet herhaald in 2017 omdat de acties van het ANB in 2016 hebben geleid tot een verhoging van de nalevingsgraad langsheen de Schelde-armen).

2.5.2. Processen-verbaal volgens wetgeving: evolutie 2009-2017:

2.5.3. Aanvankelijke PV 2017, opgesteld naar functie:

Natuurinspectie	490
Boswachters	22
Totaal	512

2.5.4. Belangrijkste overtreden artikels waarop in 2017 werd gevebaliseerd:

Wetten en decreten	
Riviervisserijwet art. 12 (vissen in gesloten tijd; verboden tuigen)	118
Riviervisserijwet art. 7 (vissen zonder visverlof)	95
Natuurdecreet art. 13 (wijziging van vegetatie of KLE zonder natuurvergunning)	57
Bosdecreet art. 97 (diverse beschermingsbepalingen)	53
Bosdecreet art. 90bis (ontbossing)	43
Bosdecreet art. 96 (wijzigingen en beschadigingen bosbodem)	41
Natuurdecreet art. 14 (zorgplicht)	38
Riviervisserijwet art. 4 (vissen met max. 2 hengels)	38
Natuurdecreet art. 25 (diverse beschermingsbepalingen in GEN/GENO)	28
VCRO art. 4 (ontbossing)	24
Jachtdecreet art. 19 (verboden tuigen en middelen)	19
Bosdecreet art. 90 (vervreemding zonder machtiging/wijziging fysische toestand)	17
Materialendecreet art. 12 (storten van afval)	13
Natuurdecreet art. 51 (soortenbescherming)	11
Bosdecreet art. 14 (verbod gemotoriseerd verkeer)	11
Uitvoeringsbesluiten	
Visserijbesluit art. 12 (vissen in gesloten tijd; nachtvisserij)	72
Visserijbesluit art. 13 (verboden vistuigen en viswijzen)	60
Vegetatiebesluit art. 8 (vegetatiewijziging zonder vergunning)	55
Soortenbesluit art. 12 (bezit, vervoer en handel van specimens van beschermde soorten)	44
Soortenbesluit art. 16 (verboden middelen)	44
Soortenbesluit art. 41 (ringverplichting voor in gevangenschap geboren vogels)	44
Soortenbesluit art. 10 (doden of vangen beschermde dieren, vernielen beschermde plantensoorten)	42
Soortenbesluit art. 42 (ringnormen voor in gevangenschap geboren vogels)	36
Soortenbesluit art. 9 (welke soorten zijn beschermd)	27
Vegetatiebesluit art. 7 (wijziging van bepaalde vegetaties en KLE's is verboden)	19
Soortenbesluit art. 44 (gebruik van vogelringen van een bepaald jaar beperkt tot het jaar van geboorte; ringen enkel voor persoonlijk gebruik)	19
Soortenbesluit art. 43 (vogelringen worden enkel afgeleverd door erkende vogelhouderverenigingen)	15
Visserijbesluit, art. 14 (hengel onbewaakt achterlaten)	10

2.5.5. Aantal prioritair en overige aanvankelijke processen-verbaal per inspectieregio opgesteld in 2017:

Inspectieregio	Midden-Vlaanderen	Oost	West	Totaal	%
Prioritaire PV	59	51	108	218	42,6%
Overige PV	55	53	186	294	57,4%
Totaal	114	104	294	512	100,0%

Voor deze cijfers en indeling heeft het ANB zich gebaseerd op de volgende prioriteiten uit de prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht:

"IV. MILIEUBEHEER

A. Gebiedsbescherming

Misdrijven begaan in volgende prioritair te beschermen gebieden:

- De ruimtelijke kwetsbare gebieden zoals bedoeld in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO);
- Gebieden waarvoor Vlaanderen een internationale verantwoordelijkheid draagt (Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijn- of Ramsargebied);
- Natuurreservaten;
- De gebieden die beschermd worden overeenkomstig het duinendecreet (de bescherming van deze gebieden impliceert o.a. het handhaven van een absoluut bouwverbod in de daartoe aangewezen percelen van de zeeduinen).

B. Soortenbescherming (flora en fauna)

Misdrijven begaan tegen volgende prioritair te beschermen soorten:

- De soorten vermeld in bijlagen II, III en IV van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende natuurbehoud en natuurlijk milieu;
- De illegale handel in en grootschalige vangst van beschermde vogelsoorten;
- Het doden van beschermde roofvogels en andere beschermde roofdieren, onder meer door gebruik te maken van gif, klemmen of het uitgraven van burchten.

C. Natuurbehoud

- Overtredingen van de regelgeving waardoor natuur effectief verdwijnt of wordt aangetast zoals illegale vegetatiewijziging, wijziging van reliëf en waterhuishouding met verdwijnen of aantasting van natuur en kleine landschapselementen tot gevolg.

D. Bosmisdrijven

- Illegale ontbossingen;
- Onrechtmatige toe-eigening van openbaar bos;
- Andere schendingen waardoor aan het bospatrimonium in het Vlaams Gewest een reële schade werd toegebracht, rekening houdend met de ernst en het belang van de zaak die in elk proces-verbaal zal worden toegelicht.

E. Jacht

- De georganiseerde stroperij.

In dit verband kan worden gemeld dat de prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht aan herziening toe is, nu de Vlaamse Regering medio 2017 haar prioriteiten voor de strafrechtelijke vervolging van inbreuken op Vlaamse regelgeving heeft bepaald. Er is overleg gestart met de parketten om tot de nodige afstemming te komen.

2.5.6. Aantal processen-verbaal stroperij per provincie voor het jaar 2017:

	Midden-Vlaanderen	Oost	West	Totaal
Jacht	5	1	12	18
Visserij	19	22	103	144
Soortenbesluit	11	10	25	46
Totaal	35	33	140	208

Onder stroperij wordt verstaan:

- bij de jacht: jagen zonder jachtverlof, jagen op andermans grond, jagen in gesloten tijd en jagen met verboden tuigen;
- bij de riviervisserij: vissen zonder visverlof, vissen in gesloten tijd en vissen met verboden tuigen;
- bij de beschermde soorten: het vangen en/of doden van beschermde diersoorten.

2.6. Verslagen van Vaststelling

Aantal in 2017 opgestelde verslagen van vaststelling per inspectieregio volgens wetgeving:

Overtreden regelgeving	Midden-Vlaanderen	Oost	West	Totaal
Bossen	21	23	41	85
Jacht	0	1	2	3
Soortenbescherming	0	1	1	2
Natuur	2	1	2	5
Riviervisserij	0	0	0	0
Afval	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0
Totaal	23	26	46	95

Waar een milieumisdrijf wordt vastgesteld door middel van een PV dat naar het parket wordt gestuurd, wordt een milieu-inbreuk vastgesteld door middel van een verslag van vaststelling (VV), dat rechtstreeks naar de bestuurlijke beboetingsentiteit van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving van de Vlaamse overheid wordt gestuurd.

Het overgrote deel van de vastgestelde milieu-inbreuken hebben betrekking op overtredingen van het toegankelijkheidsbesluit (zoals van toepassing in 2017).

2.7. Bestuurlijke maatregelen

2.7.1. Aard van de bestuurlijke maatregelen:

bevel tot staking ⁽¹⁾	7
bevel tot regularisatie ⁽²⁾	122
combinatie van bevel tot staking/regularisatie	8
bestuursdwang ⁽³⁾	67
Totaal	204

(1) stilleggen van werken, een verbod op het uitvoeren van werken

(2) opleggen van herstelmaatregelen, bv. heraanplanting

(3) bestuurlijk beslag van o.a. onregelmatig gehouden vogels, vangtuigen

Het ANB heeft in 2017 in totaal 13 processen-verbaal opgesteld wegens het niet (tijdig) uitvoeren van een bestuurlijke maatregel (opgelegd in 2017 of voordien).

In 6 dossiers werd de bestuurlijke maatregel gecombineerd met een bestuurlijke dwangsom.

De herstelgraad is een indicator die aangeeft in welke mate het opgelegd herstel (heraanplantingen, opruimen van afval...) effectief werd uitgevoerd; hiervoor wordt het aantal uitgevoerde herstelmaatregelen afgezet tegen het aantal opgelegde herstelmaatregelen. Om het aantal uitgevoerde herstelmaatregelen te bepalen wordt het aantal opgestelde PV's wegens niet-uitvoering als maatstaf genomen.

De herstelgraad bedraagt aldus 90% (87,4% in 2016). In realiteit zal dit cijfer nog wat hoger liggen omdat sommige overtreders alsnog overgaan tot herstel nadat zij werden geverbaliseerd voor niet-uitvoering van de herstelmaatregel.

Bij niet-naleving van een bestuurlijke maatregel wordt in principe een nieuwe bestuurlijke maatregel, nu met bestuurlijke dwangsom, opgelegd en wordt de betrokkene geverbaliseerd wegens het niet-naleven van de oorspronkelijke bestuurlijke maatregel.

Tot slot kan worden opgemerkt dat de Natuurinspectie in een beperkt aantal gevallen ook herstel via de rechtbank vordert. In 2017 werden vijf vorderingen tot herstel ingediend bij de strafrechtbank.

2.7.2. Aantal beroepen tegen de opgelegde bestuurlijke maatregelen:

De afdeling Handhaving heeft in 2017 38 beroepen tegen door het ANB opgelegde bestuurlijke maatregelen behandeld, met volgend resultaat:

- onontvankelijk: 6
- ongegrond: 16
- deels gegrond: 13
- gegrond: 2
- zonder voorwerp: 1

2.7.3. Aantal verzoeken tot oplegging van een bestuurlijke maatregel (toepassing van art. 16.4.18 van het MHD): In 2017 heeft het ANB geen dergelijke verzoeken ontvangen.

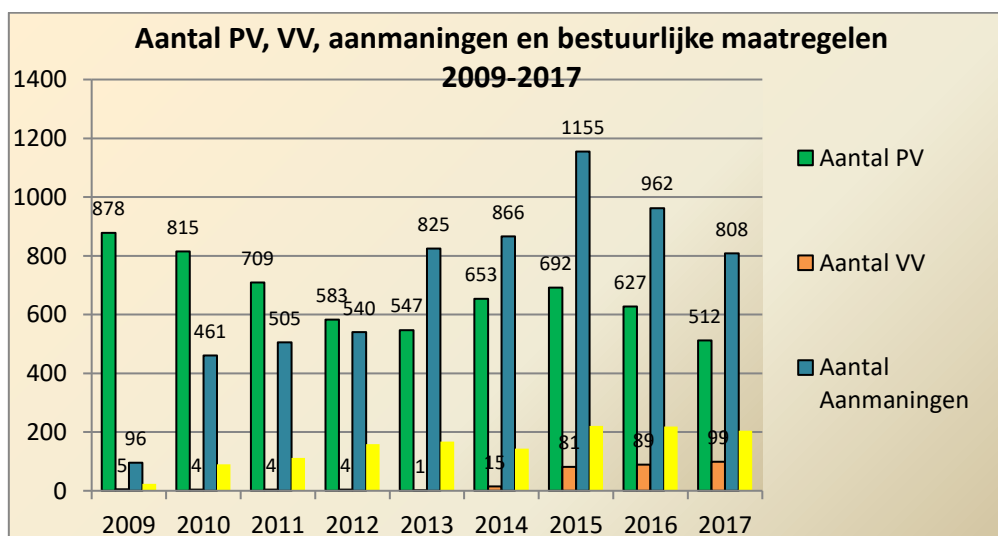
2.8. Veiligheidsmaatregelen

Veiligheidsmaatregelen zijn maatregelen die een toezichthouder kan treffen om een aanzienlijk risico voor mens of milieu uit te schakelen of in te perken, zonder dat hierbij sprake is van een milieumisdrijf.

Het ANB heeft in 2017 één veiligheidsmaatregel opgelegd voor een tijdelijke stopzetting van werken wegens broedende zwaluwen.

2.9. Evolutie aantal aanmaningen, processen-verbaal en bestuurlijke maatregelen

De hiernavolgende grafiek hieronder geeft een overzicht van de evolutie van het aantal opgestelde processen-verbaal, verslagen van vaststelling, aanmaningen en bestuurlijke maatregelen sinds 2009.

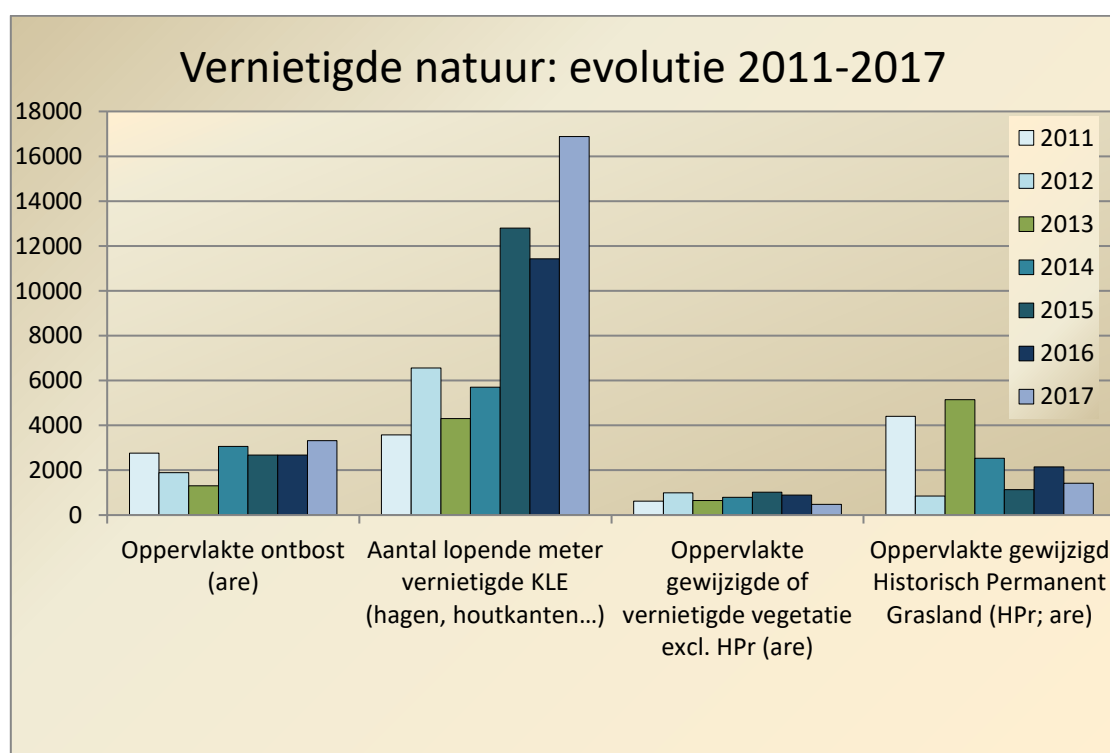
2.10. Verboden of niet-vergunde ingrepen in de natuur

De volgende grafieken geven een overzicht van de onrechtmatig vernietigde natuur in de periode 2011-2017; de gegevens zijn gebaseerd op de vaststellingen neergeschreven in de processen-verbaal.

Concreet gaat het om ontbossing (kappen van bos met het oog op een bestemmingswijziging); de vernietiging of wijziging van beschermde vegetaties (met inbegrip van het scheuren van historisch permanent grasland (HPG)) en kleine landschapselementen (KLE's). De cijfers zijn een onderschatting van de werkelijkheid, omdat zeker niet alle overtredingen gesignaleerd of gezien worden.

In regel wordt aan elke overtreder een herstel door middel van een bestuurlijke maatregel opgelegd.

2.10.1. Vernietigde natuur: evolutie 2011-2017:

2.10.2. Als er natuurelementen op kleine schaal worden vernield of beschadigd vraagt de Natuurinspectie dikwijls ook herstel via het instrument van de aanmaning.

Zo werden er in 2017 342 aanmaningen opgesteld waarin een of andere vorm van actie vanwege de overtreder werd gevraagd. Veelal betreft het hier natuurherstel (heraanplantingen, opruimen afval, ...) op kleine schaal.

In 10 gevallen werd de aanmaning niet nageleefd en werd de hardleerse overtreder alsnog geverbaliseerd.

2.11. Handhaving in Natura 2000 gebieden (SBZ), Ruimtelijk Kwetsbaar Gebied (RKG) en Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)

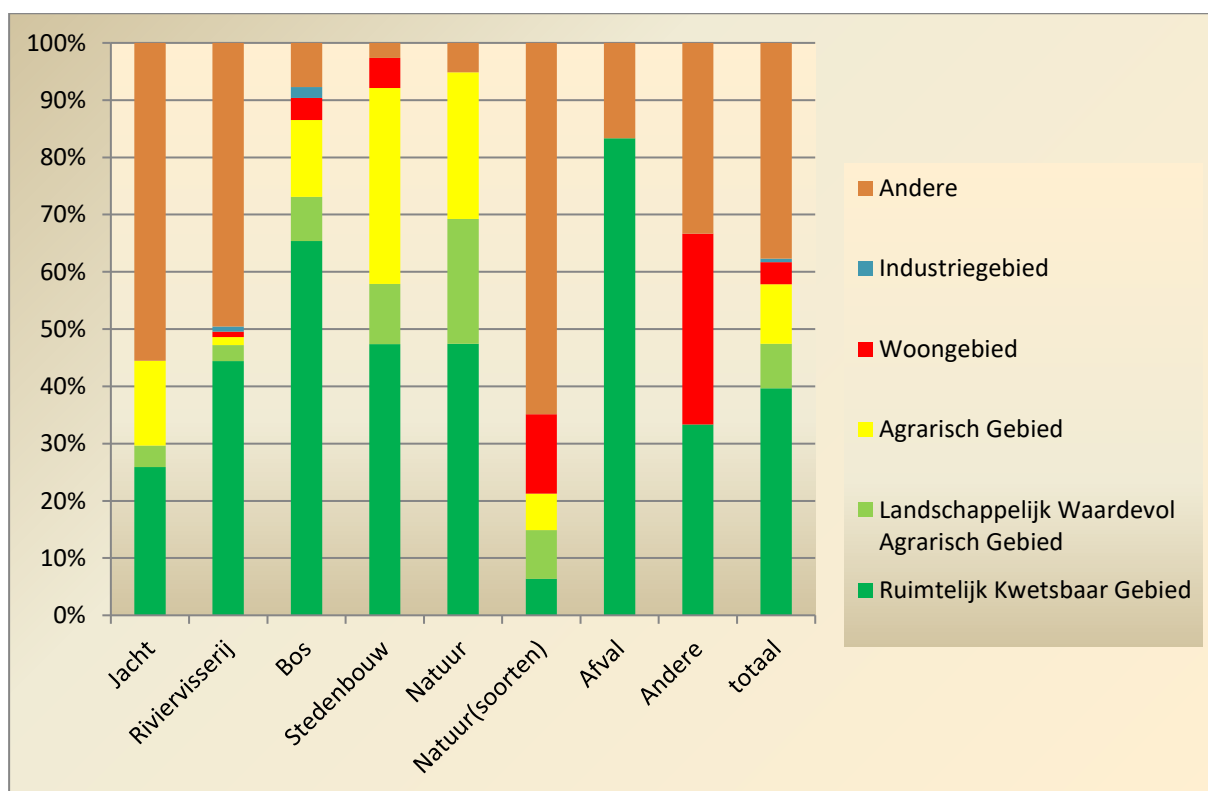
2.11.1. Aantal processen-verbaal volgens type wetgeving en gewestplanbestemming:

	Jacht	Rivier- visserij	Bos	VCRO ⁽¹⁾	Natuur	Natuur (soorten)	Afval	Andere	Totaal
RKG	7	95	34	18	37	6	5	1	203
Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied	1	6	4	4	17	8	0	0	40
Agrarisch Gebied	4	3	7	13	20	6	0	0	53
Woongebied	0	2	2	2	0	13	0	1	20
Industriegebied	0	2	1	0	0	0	0	0	3
Andere	15	106	4	1	4	61	1	1	193⁽²⁾
Totaal	27	214	52	38	78	94	6	3	512

(1) enkel ontbossingsdossiers

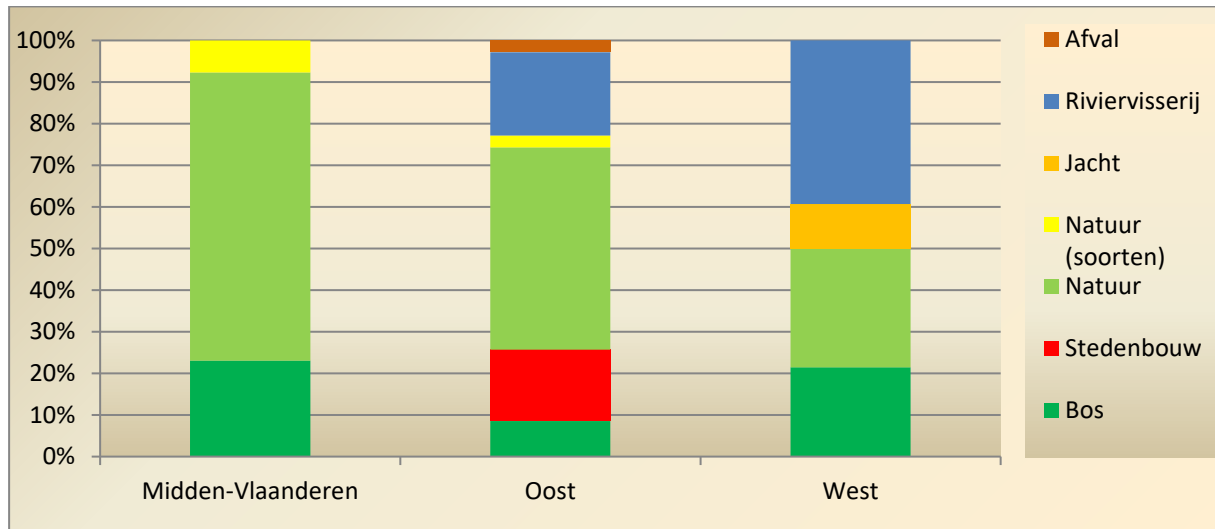
(2) Het hoge aantal PV's in de restcategorie 'andere' omvat ook PV's waar de gewestplanbestemming niet relevant is (vooral visserij-PV's).

De grafiek hieronder geeft een visueel beeld van de onderlinge verhoudingen van bovenstaande gegevens:

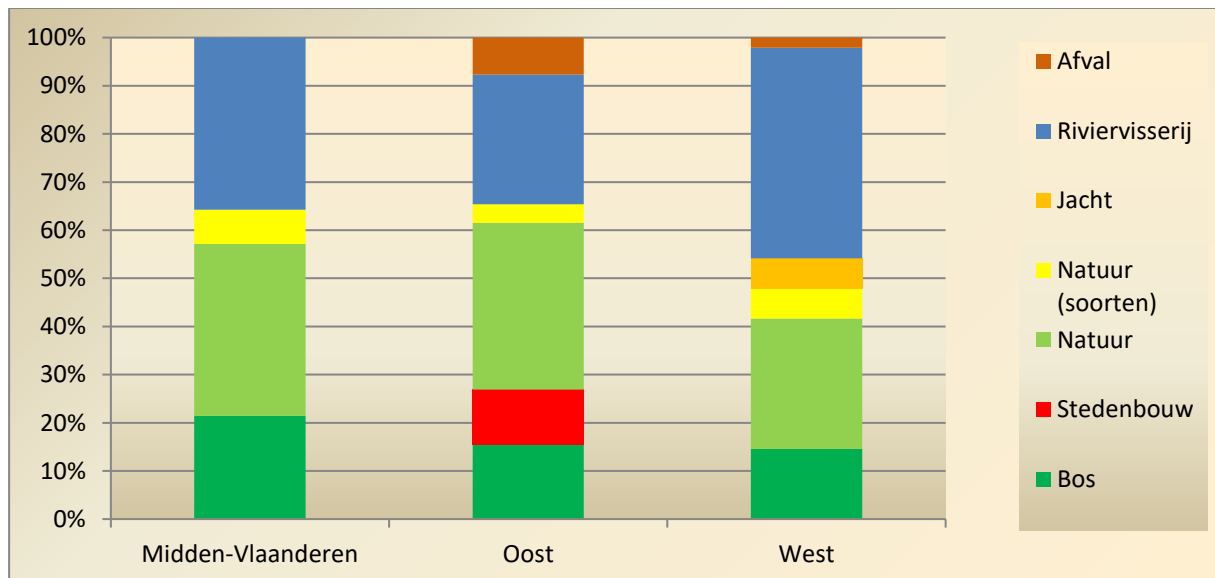
39,7 % van alle opgestelde processen-verbaal betrof overtredingen binnen RKG.

2.11.2. Processen-verbaal binnen speciale beschermingszones (SBZ) per inspectieregio volgens type wetgeving:

14,9% van alle processen-verbaal betrof overtredingen binnen SBZ (de SBZ beslaan 12,3 % van de Vlaamse landoppervlakte).

2.11.3. Processen-verbaal binnen VEN per inspectieregio en volgens type wetgeving:

17,2% van alle processen-verbaal betrof overtredingen binnen VEN (het VEN beslaat 6,8 % van de Vlaamse landoppervlakte).

2.12. Overtreding van de randvoorwaarden in het gemeenschappelijk landbouwbeleid

Landbouwers die rechtstreekse inkomenssteun wensen te ontvangen, moeten bepaalde randvoorwaarden naleven voor het verkrijgen van die steun. Het voldoen aan die randvoorwaarden is eveneens gekend onder de naam cross compliance.

Enkele van die randvoorwaarden hebben betrekking op de naleving van de regels inzake wijziging van vegetaties, de bescherming van vogels en het behoud van andere beschermde diersoorten.

Bij niet-naleving van de randvoorwaarden kan de overheid de rechtstreekse steun verlagen of zelfs volledig intrekken.

In 2017 heeft het ANB 31 processen-verbaal opgesteld tegen landbouwers wegens schending van bovengenoemde regels. Op basis van Europese regelgeving in verband met het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt de inkomenssteun van de gevaloriseerde landbouwers ingekort. De hoogte van de inkorting hangt af van de ernst van het misdrijf en wordt bepaald door het departement Landbouw en Visserij.

2.13. Toepassing van het protocol ANB-IRWO

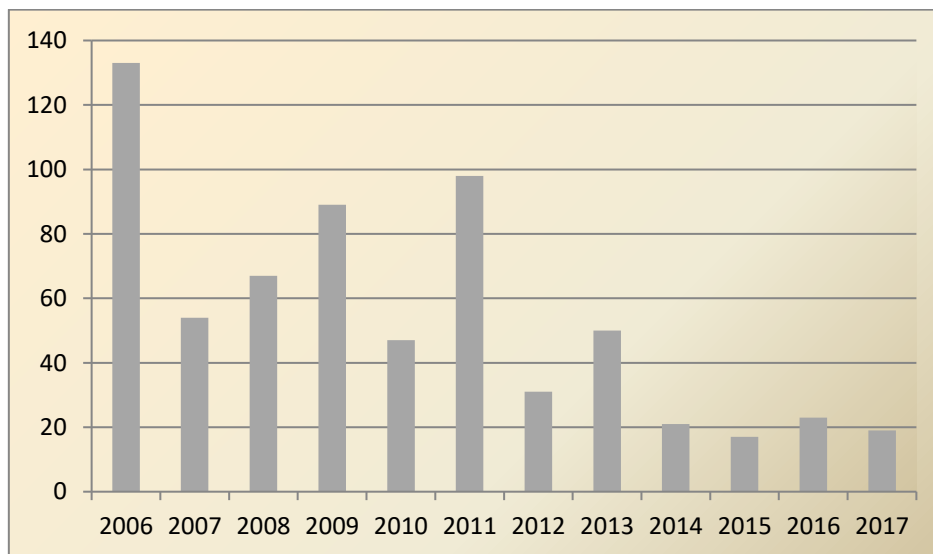
Op basis van een protocol afgesloten met het toenmalige agentschap Inspectie RWO (IRWO) is de Natuurinspectie bevoegd om ontbossingen krachtens de VCRO vast te stellen.

In 2017 werden 38 PV's opgesteld wegens ontbossing op grond van de VCRO.

Er werd 1 stakingsbevel opgelegd op basis van de VCRO.

2.14. Dode roofvogels: analyseresultaten

2.14.1. Evolutie van gemelde dode roofvogels 2006-2017:

Het aantal gemelde dode roofvogels blijft met 19 slachtoffers in 2017 vrij stabiel op een laag peil. De buizerd blijft met 18 gevallen ook in 2017 het voornaamste slachtoffer onder de roofvogels, en valt te beschouwen als "collateral damage" bij de illegale bestrijding van andere diersoorten zoals vos of verwilderde kat waarvoor het gif (aangebracht op aas, bv. een dode duif) in de eerste plaats bedoeld is. Buizerds eten immers geregeld dood aas. Deze langjarige dalende trend kan bijgevolg een indicatie zijn van verminderd illegaal gebruik van giften.

2.14.2. Doodsoorzaak in 2017:

- in de helft van de gevallen werd gif (aldicarb, carbofuran, coumarine) als doodsoorzaak aangetoond;
- in de andere helft van de gevallen is de doodsoorzaak ofwel een natuurlijke dood, een ongeval of blijft de oorzaak onbekend. Wellicht omvat deze categorie nog een aantal vergiftigingen door gebruik van giften die in het labo niet konden worden aangetoond, bv. omdat het aanwezige gif de minimumdrempel van de analyse niet overschreed. Om budgettaire redenen is het echter niet mogelijk om de duurdere, meer gevoelige testen als standaardwerkwijze te hanteren.

In 2017 werd afschot als doodsoorzaak niet aangetoond.

In 2017 heeft het ANB meegewerkt aan de publicatie van een wetenschappelijk artikel over de problematiek van de roofvogelvervolging in Vlaanderen¹.

2.15. Inbeslagnemingen

Bij de vaststelling van een misdrijf wordt materiaal waarvan het bezit verboden is of dat heeft gediend tot het plegen van het misdrijf vaak in beslag genomen. Meestal gaat het om vogelvangst-, jacht- of visserijdelicten en worden er mistnetten, vangnetten, lokmiddelen (bandopnemers, kwartelfluitjes...), materiaal om te frauderen met pootringen (tangen, vijlen, zaagjes, ringen ...) lokkooien, veerklemmen, fuiken, hengels e.d. in beslag genomen.

Maar ook bij natuur- of bosdelicten kunnen zaken die tot het misdrijf hebben gediend in beslag worden genomen, zoals bv. crossmotors of quads.

Illegaal gehouden vogels worden onmiddellijk vrijgelaten, overgebracht naar een erkend opvangcentrum of ter plaatse in beslag genomen.

In beslag genomen beschermde vogels in 2017: 1.171, waarvan 725 zangvogels, 376 fazanten en 70 andere vogels.

In beslag genomen illegaal gehouden of gebruikte tuigen bestemd om beschermde fauna te vangen/doden in 2017: 613.

Verder heeft de Natuurinspectie in 2017 één voertuig in beslag genomen.

2.16. Delicten in de recreatieve sfeer

Vlaanderen is dicht bevolkt en verkaveld. Om zoveel mogelijk mensen toegang te geven tot bossen en natuurgebieden en verschillende wensen (economie, ecologie, recreatie) op elkaar af te stemmen is een duidelijke wetgeving noodzakelijk. Zo is gemotoriseerd verkeer in bossen en natuurresevaten in principe verboden, moeten honden er in principe altijd aangelijnd worden en moeten fietsers en ruiters de voor hen aangeduide paden volgen.

In 2017 werden zeven meldingen geregistreerd over loslopende honden, waarvan 5 in bossen en 2 in andere natuurgebieden; er zijn geen meldingen geregistreerd over ruiters.

Er werden 140 aanmaningen en 28 VV's opgesteld tegen wandelaars van wie de hond niet-aangelijnd was. De aanmaningen en VV's werden voornamelijk opgesteld door boswachters voor feiten die binnen ANB-domeinen (vnl. bossen) werden vastgesteld.

¹ Persecution of birds of prey in Flanders: a retrospective study 2011-2016, Journal of Wildlife Diseases

Er werden ook 4 aanmaningen en 8 VV's tegen ruiters opgesteld.

Voorts werden er 3 PV's opgesteld tegen wildcrossers.

2.17. Samenwerking en Overleg

Het ANB hecht een groot belang aan een goede samenwerking met andere handhavingsactoren. Precies omwille van de beperkte capaciteit van de Natuurinspectie is samenwerking van cruciaal belang om tot een goed resultaat te komen.

Er is op regelmatige basis overleg met de parketten, zowel dossiermatig als beleidsmatig.

Daarnaast wordt op ad-hoc basis samengewerkt met andere overheidsdiensten (Departement landbouw, OVAM, VMM, CITES, bouwinspectie, FAVV,...) en met gemeenten (meestal via de gemeentelijke milieudienst).

Met de arrondissementscommissarissen wordt vooral samengewerkt rond dossiers waar het jachtrecht op bepaalde percelen door meerdere jagers wordt geclaimd.

Verder werkte de Natuurinspectie in een aantal concrete dossiers samen met lokale of federale politie. Bij vele toezichts- en opsporingsdaden is samenwerking met de reguliere politiediensten noodzakelijk om de veiligheid van de natuurinspecteurs te garanderen bij potentieel gevaarlijke acties.

Ook de politie zelf doet een beroep op de expertise van de natuurinspecteurs: in 2017 leverde de Natuurinspectie in 22 dossiers technische bijstand aan de politiediensten.

Het ANB participeerde in voorgaande jaren actief in de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte & Milieu (VHRM) en in de werkgroepen van die raad. Het ANB fungeerde in 2017 als covoorzitter voor de werkgroep Programmatie (Jos Rutten is samen met Peter Desmedt covoorzitter van deze werkgroep).

Binnen de werkgroep milieuhandhaving van het beleidsdomein Omgeving wordt op regelmatige basis overleg gepleegd tussen alle Vlaamse milieuhandhavingen met handhavende bevoegdheden, waaronder het ANB, over de toepassing van het MHD. Deze werkgroep wordt voorgezeten door de afdeling Handhaving.

Binnen deze werkgroep werd o.m. gewerkt aan voorstellen tot actualisering van het milieuhandhavingsdecreet en -besluit.

De werkgroep LNE-Milieuhandhaving heeft in 2017 3 keer vergaderd.

Binnen de Natuurinspectie wordt op maandelijkse basis overleg gepleegd tussen de Natuurinspectie centrale diensten en de regionale natuurinspecties. Het doel is om te komen tot gezamenlijke afspraken en het uitwisselen van relevante informatie.

De Natuurinspectie pleegt ook op regelmatige basis overleg met de beleidscollega's en collega's van terreinbeheer over specifieke dossiers.

Elke Natuurinspectieregio organiseerde in 2017 op regelmatige basis dienstvergaderingen.

3. Sanctionering

3.1. Strafrechtelijke sanctionering

3.1.1. Beslissingen van de parketten over processen-verbaal van het ANB opgesteld in 2013 t/m 2017 (zoals meegedeeld aan ANB, toestand op 1 augustus 2018):

Beslissing parketten	2013		2014		2015		2016		2017	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
In onderzoek	5	0,9	6	0,9	34	4,9	13	2,1	9	1,8
Minnelijke schikking	16	2,9	21	3,2	6	0,9	5	0,8	1	0,2
Seponering	119	21,8	126	19,3	91	13,2	61	9,7	38	7,4
Verwijzing naar de rechtbank	35	6,4	37	5,7	26	3,8	17	2,7	13	2,5
Verwijzing naar bestuurlijke beboetingsentiteit	299	54,7	317	48,6	420	60,7	324	51,7	278	54,3
Onbekend	73	13,3	146	22,4	115	16,6	207	33,0	173	33,8
Totaal	547	100,0	653	100,0	692	100,0	627	100,0	512	100,0

De gerechtelijke sanctioneringsgraad (dit begrip wordt toegelicht in bijlage 3) voor de dossiers opgesteld in 2013 bedraagt 29,1% (rapport 2016: 29,5%; rapport 2015: 26,9%; rapport 2014:25,7%). De lichte daling t.o.v. de rapportage in 2016 heeft te maken met een iets groter aantal sepotbeslissingen.

De gerechtelijke sanctioneringsgraad voor de dossiers opgesteld in 2014 bedraagt 30,5% (rapport 2016: 30,6%; rapport 2015: 26,6%; rapport 2014:22,0 %).

De gerechtelijke sanctioneringsgraad voor de dossiers opgesteld in 2015 bedraagt 20,4% (rapport 2016: 21,5%; rapport 2015: 11,8%). De daling t.o.v. de rapportage in 2016 heeft te maken met een groter aantal sepotbeslissingen.

Voor de dossiers opgesteld in 2016 bedraagt de gerechtelijke sanctioneringsgraad 22,9% tegenover 19,2% vorig jaar.

Voor de dossiers opgesteld in 2017 bedraagt de gerechtelijke sanctioneringsgraad 23,0%.

Er kan worden vastgesteld dat de gerechtelijke sanctioneringsgraad voor oudere dossiers (2013/2014) stabiliseert rond de 30%.

3.2. Bestuurlijke sanctionering

De bestuurlijke beboetingsentiteit van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving is bevoegd voor de bestuurlijke afhandeling van de processen-verbaal over milieumisdrijven die zij ontvangt van de parketten, en van de verslagen van vaststelling over milieu-inbreuken die zij rechtstreeks van de bevoegde toezichthoudende instanties ontvangt. Deze entiteit kan een bestuurlijke transactie voorstellen (vergelijkbaar met de minnelijke schikking van de parketten) of een bestuurlijke boete opleggen.

De bestuurlijke sanctioneringsgraad wordt verkregen door de som van het aantal bestuurlijke transacties en het aantal bestuurlijke boetes af te zetten tegen het totaal aantal behandelde ANB-dossiers.

In 2017 heeft de bestuurlijke beboetingsentiteit 408 ANB-dossiers behandeld, waarvan 301 PV's en 107 VV's; het gemiddelde sanctiebedrag bedroeg 526 euro voor dossiers over

milieumisdrijven en 296 euro voor dossiers over milieu-inbeuken. Het gemiddelde sanctiebedrag omvat zowel de bestuurlijke boetes als de bestuurlijke transacties.

De bestuurlijke sanctioneringsgraad kwam uit op 91,4 %.

Het percentage van dossiers waar een bestuurlijke sanctie werd opgelegd is opvallend hoog en illustreert het succes van het bestuurlijke handhavingsspoor zoals dat met het milieuhandhavingsdecreet werd ingevoerd.

4. Knelpunten

De handhaving vormt het sluitstuk van elk beleid. Dat vereist dat de regelgeving voor de rechtsonderhorige duidelijke regels omvat van wat mag en wat niet mag. Dat betekent ook dat regelgeving goed handhaafbaar moet zijn. Het is belangrijk dat, wanneer regelgeving wordt ontwikkeld om een bepaald maatschappelijk probleem aan te pakken, er vooraf voldoende aandacht wordt besteed aan de vraag of die wetgeving ook efficiënt kan worden gecontroleerd. Het ANB beschikt over een procedure waarbij regelgevende voorstellen door de Natuurinspectie worden beoordeeld op hun handhaafbaarheid.

Naast een dergelijke toets vooraf, is het ook nuttig om –gaandeweg- knelpunten inzake de handhaafbaarheid van regelgeving te detecteren.

Het in bijlage 2 vermelde niet-limitatieve overzicht van knelpunten in de milieubeheerwetgeving is gebaseerd op de praktijkervaring van de handhavers “in het veld”. Het doel moet zijn om de lijst in te korten wanneer de regelgever knelpunten oplost door de regelgeving aan te passen.

Het detecteren van dergelijke knelpunten en de communicatie daarover, wordt door Audit Vlaanderen als een voorbeeld van goede praktijk inzake beleidsgerichte rapportering beschouwd¹.

Voor volgende knelpunten uit het handhavingsrapport 2016 is een spoedige oplossing in zicht:

1) Verkoop van percelen waarop een bestuurlijke herstelmaatregel rust

Het gebeurt dat een grondeigenaar bepaalde “grondgebonden” delicten tegen de natuurwetgeving pleegt (bv. ontbossen of het onrechtmatig verwijderen van KLE’s) en nadien zijn grond verkoopt. Er ontstaan dan problemen om een herstel op te leggen aan de nieuwe eigenaar omdat die de overtreding niet heeft begaan.

Stand van zaken: De Vlaamse Regering heeft op 6 juli 2018 een decreet tot wijziging van het bosdecreet en het natuurdecreet principieel goedgekeurd die de notarissen ertoe zal verplichten om bij elke overdracht van onroerende goederen bij het Agentschap voor Natuur en Bos na te gaan of er een bestuurlijke herstelmaatregel rust op het betreffende perceel.

2) Constructies in het bos

Artikel 97 van het bosdecreet verbiedt onder meer de oprichting van keten, loodsen en alle andere constructies en verblijfgelegenheden. De instandhouding van dergelijke illegaal opgerichte constructies is echter niet strafbaar gesteld.

Bijgevolg biedt dit artikel geen rechtsgrond om van nieuwe bouseigenaars te eisen dat zij constructies, die door een vorige eigenaar zijn opgericht, moeten afbreken.

Een wijziging van dit artikel waardoor ook de instandhouding strafbaar wordt gesteld, zou deze inconsequentie kunnen oplossen.

Stand van zaken: De Vlaamse Regering heeft op 6 juli 2018 een decreet tot wijziging van art. 97 bosdecreet principieel goedgekeurd waardoor de instandhouding van illegaal opgerichte constructies strafbaar zal worden gesteld.

¹ IAVA-rapport “Thema-audit inspectie/handhaving” – Auditopdracht 1201 027 van 11 maart 2013

3) Gebruik van pesticiden binnen VEN

Art. 25, §3, van het natuurdecreet verbiedt het gebruik van pesticiden binnen het VEN; dat verbod geldt niet voor de percelen van de landbouwbedrijven waar in het kader van artikel 15 van het 'oude' mestdecreet (decreet van 23 januari 1991) een ontheffing geldt. Sindsdien werd het 'oude' mestdecreet vervangen door het decreet van 22 december 2006 zodat de vraag rijst of de afwijking op het pesticidenverbod voor landbouwbedrijven met een ontheffing nog altijd van toepassing is.

Na overleg met de VLM is de Natuurinspectie van oordeel dat dit wel degelijk het geval is, gelet op de ratio legis van de decreetgever bij de totstandkoming van het natuurdecreet in 1997.

Toch verdient het aanbeveling om de tekst van art. 25, §3 natuurdecreet, aan te passen aan de gewijzigde mestregelgeving, zodat interpretatieverschillen kunnen worden vermeden.

Stand van zaken: De Vlaamse Regering heeft op 12 oktober 2018 een decreet tot aanpassing van art. 25,§3, natuurdecreet principieel goedgekeurd waardoor de bestaande onduidelijkheid wordt weggewerkt.

4) Toegankelijkheidsregelingen

De handhaving van toegankelijkheidsregelingen op het terrein is complex. Volgens de huidige regelgeving kan het ANB enkel de toegankelijkheid regelen en handhaven van bossen en natuurreservaten. Buiten bossen en natuurreservaten kunnen gemeenten op hun grondgebied in het kader van de GAS-reglementering zelf regels inzake toegankelijkheid opstellen en handhaven met een politiereglement voor zover er verbanden kunnen worden gelegd met overlast. Boswachters en natuurinspecteurs zijn niet bevoegd om politiereglementen te handhaven en politiediensten kunnen momenteel de toegankelijkheid in bossen en natuurreservaten niet handhaven omdat de meeste toegankelijkheidsregels gedepenaliseerd zijn, d.w.z. als milieu-inbreuken zijn gecatalogeerd.

We hebben dus een situatie dat voor eenzelfde aaneengesloten gebied er verschillende regels van toepassing kunnen zijn inzake toegankelijkheid. ANB-toegankelijkheid in het bos of natuurreservaat, al dan niet gemeentelijke politieverordening in het natuurdomein (niet- natuurreservaat) dat er net aan grenst enz. . Het is voor de handhaver en de burger dus alles behalve duidelijk welke toegankelijkheidsregeling van toepassing is in deze aaneengesloten natuurdomeinen.

Om deze problematiek aan te pakken dient maximaal invulling te worden gegeven aan de nieuwe regelgeving inzake toegankelijkheid zoals bepaald in het decreet natuurbehoud die in najaar 2017 in werking is getreden. Het ANB kan hierdoor immers toegankelijkheidsregelingen opmaken en goedkeuren voor openbare terreinen met een natuurbeheerplan, bossen en private terreinen met een natuurbeheerplan die aangekocht werden of waarop een zakelijk of persoonlijk recht werd verworven met subsidies op basis van het decreet natuurbehoud. Het ANB zal dus op een groter grondgebied de toegankelijkheid kunnen regelen en handhaven. Groot voordeel hiervan is dat ANB zelf een coördinerende rol kan spelen zodat er eenvormige toegankelijkheidsregelingen van toepassing zullen zijn op aaneengesloten terreinen.

Daarnaast kan er ook geopteerd worden om het aantal 'ogen' op het terrein te verhogen, m.a.w. door een zo groot mogelijk aantal handhavers bevoegd te maken.

Stand van zaken

Als gevolg van een wijziging van het milieuhandhavingsdecreet is de politie nu ook bevoegd voor de handhaving van milieu-inbreuken zodat ook zij kunnen optreden bij een schending van gedepenaliseerde toegankelijkheidsregels.

Wat de nieuwe toegankelijkheidsregels betreft moet het toegankelijkheidsbesluit nog in overeenstemming met de nieuwe decretale regels (die in oktober 2017 in werking zijn getreden) worden gebracht.

Bijlagen

Bijlage 1: Adressen

Algemeen	Celverantwoordelijke Natuurinspectie
ANB - Natuurinspectie Midden-Vlaanderen (Provincie Antwerpen en arrondissement Halle – Vilvoorde) Gebouw Anna Bijns Lange Kievitstraat 111/113 bus 63 2018 Antwerpen Tel: 03 224 62 48 natuurinspectie.middenvlaanderen.anb@vlaanderen.be	Bert Vandebosch tel. vast: 03 224 62 48 tel. mobiel: 0499 54 27 49 bert.vandebosch@vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Oost (provincie Limburg en arrondissement Leuven) Koningin Astridlaan 50 bus 5 3500 Hasselt Tel: 011 74 25 03 natuurinspectie.oost.anb@vlaanderen.be	Ghislain Mees tel. vast: 011 74 25 03 tel. mobiel: 0479 67 95 22 ghislain.mees@vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie West (provincie Oost- en West-Vlaanderen) Jacob van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan 1/2 bus 74 8200 Brugge Tel: 050 24 77 95 Tel: 0499 94 93 77 (buiten kantooruren) natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be	Sven Vrielynck tel. vast: 050 24 77 95 tel. mobiel: 0474 30 14 28 Sven.vrielynck@vlaanderen.be
ANB - Natuurinspectie Centrale Diensten Havenlaan 88 bus 75 1000 Brussel Tel: 02 553 75 38	Mark Van den Meersschaut tel. vast: 02 553 75 38 tel. mobiel: 0476 48 01 19 Mark.vandenmeersschaut@vlaanderen.be

Bijlage 2: Overzicht van knelpunten in de milieubeheerwetgeving (niet limitatief)

Decreet/Wet/ Uitvoeringsbesluit	Knelpunt
Natuurdecreet/ Vegetatiebesluit	<p>Bescherming van historisch permanente graslanden (HPG)</p> <p>Een efficiënte handhaving van de diverse beschermingsbepalingen inzake historisch permanente graslanden blijft problematisch.</p> <p>De Vlaamse Regering heeft weliswaar op 27 november 2015 een besluit goedgekeurd waardoor de kaarten van de HPG in de landbouwtreek De Polders definitief werden vastgesteld, op grond waarvan een deel van de poldergraslanden beschermd werd op basis van de geldende natuurregelgeving, terwijl een ander deel beschermd werd op basis van de landbouwregelgeving (ecologisch kwetsbaar blijvend grasland of EKBG).</p> <p>De handhaving van de beschermingsbepalingen voor de poldergraslanden wordt hierdoor een stuk gemakkelijker omdat niet langer gebruik moet worden gemaakt van indirect bewijs omdat de te beschermen HPG op kaart zijn aangewezen.</p> <p>Voor HPG gelegen buiten de landbouwtreek De Polders blijft handhaving een uitdaging omdat gebruik moet worden gemaakt van allerhande middelen om het indirect bewijs te leveren dat een perceel effectief als HPG moet worden beschouwd.</p> <p>Het is dikwijls zeer moeilijk te bewijzen dat aan alle elementen uit de definitie van HPG in het natuurdecreet cumulatief is voldaan. De graslanden werden immers vaak volledig omgeploegd zodat het niet langer mogelijk is om de historische aanwezigheid van poelen, grachten, uitgesproken microreliëf en/of soortenrijke vegetatie aan te tonen. Luchtfoto's en andere bewijselementen zijn meestal ontoereikend.</p> <p>Stand van zaken:</p> <p>Het ANB werkt samen met het departement Landbouw en Visserij om de landbouwers via het landbouwloket te informeren of hun graslanden mogelijk het HPG-statuut hebben. Het ANB hoopt dat dat deze sensibilisering zal leiden tot een betere naleving van de regels betreffende de HPG.</p> <p>Indien een gebrekkige naleving zou blijven aanhouden, moet worden overwogen om ook poldergraslanden buiten de landbouwtreek De Polders een beter beschermd statuut te geven door een afbakening op kaart</p>

	<p>conform de procedure van artikel 9bis van het natuurdecreet of door het toekennen van bindende en verordenende kracht aan de Biologische Waarderingskaart (BWK).</p> <p>Het is minstens noodzakelijk dat de informatieve kaart beschermde graslanden volgens het natuurdecreet wordt geïntegreerd in het e-loket landbouw van het departement Landbouw en Visserij, waarbij bij het invullen van de verzamelaanvraag automatisch een knipperlicht brandt wanneer men beschermde graslanden wil wijzigen.</p>
Vegetatiebesluit	<p>Bescherming van hoogstamboomgaarden</p> <p>Het vegetatiebesluit legt een vergunningsplicht op voor het rooien van hoogstamboomgaarden gelegen in een van de bestemmingen vermeld art. 13, §4 en 5 van het natuurdecreet.</p> <p>Veel hoogstamboomgaarden sterven echter af door ouderdom, waarbij omgevallen bomen niet worden vervangen door jonge aanplant. De huidige beschermingsregeling bereikt in dergelijke situaties niet het beoogde doel.</p>

Bijlage 3: Meten van effecten van inspectieactiviteiten – Gebruik van effectindicatoren

'Performance Measurement' of prestatie meting van inspectiediensten heeft de laatste tijd sterk aan belang gewonnen. Diverse instanties, o.a. de OESO, hebben hierover in de afgelopen jaren rapporten gepubliceerd.

Er wordt hierbij vooral aandacht besteed aan de effectiviteit van inspectieactiviteiten: in welke mate draagt een inspectiedienst bij aan het bereiken van beleidsdoelstellingen, zoals een betere lucht- of waterkwaliteit?

Om dit te kunnen meten moet gebruik worden gemaakt van outcome-indicatoren (effectindicatoren).

Hierbij rijst het probleem dat het aandeel van het effect van handhaving op het bereiken van de beleidsdoelstelling dikwijls moeilijk kan worden gemeten, omdat ook andere factoren (met dikwijls een grotere impact) een effect hebben op de evolutie van het gestelde beleidsdoel. Zo kan een verandering in natuurkwaliteit en –kwantiteit deels een gevolg zijn van handhaving, maar ook van investeringen in aankoop en beheer van terreinen, specifiek natuur- en milieubeleid, gewijzigd landgebruik, klimaatverandering enz.

De literatuur beveelt dan ook aan om bij voorkeur zogenaamde 'intermediate outcome-indicatoren' (IOI) te ontwikkelen waarmee veranderingen in kennis en gedrag van de gereguleerde worden gemeten. In tegenstelling tot 'final outcome-indicatoren' die de verbetering van milieukwaliteit als ultiem resultaat van handhavingsactiviteiten pogen te meten, is het in regel haalbaarder om IOI's te ontwikkelen.

Bovendien moeten er voldoende relevante data beschikbaar zijn om geschikte indicatoren te ontwikkelen.

Ook is het gepast om de nodige bescheidenheid aan de dag te leggen bij het ontwikkelen van indicatoren: de meeste indicatoren hebben immers elk hun specifieke tekortkomingen.

In onderhavig rapport is momenteel al cijfermateriaal voorhanden om een aantal uit de literatuur bekende IOI te ontwikkelen:

1) Indicator '**nalevingsgraad**':

- aantal geverbaliseerde en aangemaande vissers versus aantal gecontroleerde vissers
- aantal geverbaliseerde en aangemaande jagers versus aantal gecontroleerde jagers

2) Indicator '**herstelgraad**': aantal uitgevoerde herstelmaatregelen versus aantal opgelegde herstelmaatregelen. Hierbij dient opgemerkt dat de Natuurinspectie bij niet-uitvoering opnieuw kan verbaliseren en een bestuurlijke dwangsom kan opleggen.

3) Indicator '**sanctioneringsgraad**': deze indicator zet het aantal opgelegde sancties af tegen het aantal vastgestelde overtredingen.

- **Bestuurlijke sanctioneringsgraad**: dit cijfer wordt verkregen door de som van het aantal bestuurlijke transacties en het aantal bestuurlijke boetes af te zetten tegen het totaal aantal door de bestuurlijke beboetingsentiteit behandelde ANB-dossiers.

- **Gerechtelijke sanctioneringsgraad**: dit cijfer wordt verkregen door het aantal minnelijke schikkingen en het aantal verwijzingen naar de rechtbank af te zetten tegen het

totaal aantal dossiers minus de naar de bestuurlijke beboetingsentiteit doorgestuurde dossiers en minus de dossiers met onbekend resultaat. Gelet op het grote aantal dossiers waar de beslissing van het parket onbekend is (meer dan een derde van alle dossiers) en de mogelijkheid dat niet alle verwijzingen naar de rechtbank ook tot een veroordeling leiden moet deze indicator met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

4) Indicator '**aantal meldingen**': de evolutie van het aantal meldingen dient als surrogaat-maatstaf voor naleefgedrag. Het nadeel van deze indicator is echter dat de evolutie in aantal meldingen ook andere oorzaken kan hebben dan een veranderd naleefgedrag, bv. een betere kennis van het bestaan van de Natuurinspectie of een grotere gevoeligheid bij de burger over bepaalde als overtreding gepercipieerde activiteiten (denk aan jachtmeldingen). Daarom is dit voor het ANB geen goede outcome-indicator.

De literatuur vermeldt ook de **recidivismegraad** als een mogelijk nuttige IOI. Deze indicator geeft het percentage gesanctioneerden of overtreeders weer die binnen een bepaalde termijn opnieuw gesanctioneerd worden of in overtreding worden bevonden voor eenzelfde of analoge overtreding.

De waarde van goed ontwikkelde indicatoren zal pas na enkele jaren tot uiting komen: het absolute cijfer is immers minder van belang dan de evolutie ervan doorheen de jaren.

Bijlage 4: Gebruikte afkortingen

ANB	het Agentschap voor Natuur en Bos
BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
BWK	Biologische Waarderingskaart
GEN	Grote Eenheid Natuur
GENO	Grote Eenheid Natuur in Ontwikkeling
HAP	Handhavingsapplicatie
HPG	Historisch Permanent Grasland
IOI	Intermediate Outcome Indicator
Jachtvoorwaarden- besluit	BVR van 30 mei 2008 houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder de jacht kan worden uitgeoefend
KLE	Klein Landschaps Element
LWAG	Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied
Maatregelenbesluit	BVR van 21 oktober 2003 houdende maatregelen ter uitvoering van het gebiedsgericht natuurbeleid
MHD	het Milieuhandhavingsdecreet (titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)
MHB	het milieuhandhavingsbesluit (Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid)
MHHC	Milieuhandhavingscollege
OGP	Officier van Gerechtelijke Politie
PV	Proces-verbaal
RKG	Ruimtelijk Kwetsbaar Gebied zoals gedefinieerd in de VCRO
SBZ-V	Speciale Beschermingszone – vogelrichtlijngebied, aangewezen in toepassing van de vogelrichtlijn
SBZ-H	Speciale Beschermingszone – habitatrichtlijngebied, aangewezen in toepassing van de habitatrichtlijn
Soortenbesluit	BVR van 15 mei 2009 met betrekking tot de soortenbescherming en soortenbeheer
Toegankelijkheidsbesluit	BVR van 5 december 2008 betreffende de toegankelijkheid van de bossen en de natuurreservaten
Vegetatiebesluit	BVR van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu
Visserijbesluit	BVR van 1 februari 2013 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
VHRM	Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte & Milieu
VTE	Voltijds Equivalent
VV	Verslag van vaststelling

